

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra technické a informační výchovy

RENATA FRANKOVÁ

3.ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství pro mateřské školy

**VYUŽITÍ DROBNÉHO TECHNICKÉHO A PŘÍRODNÍHO
MATERIÁLU V MATEŘSKÉ ŠKOLE**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miroslav Janu, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré zdroje, které jsem použila při jejím zpracování.

V Uhelné 14. 6. 2010

.....

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji vedoucímu práce RNDr. Miroslav Janu, Ph.D. za podnětné rady a odbornou pomoc při vytváření bakalářské práce.

MOTTO:

... „Děti vždycky rádi dělají něco: protože krev mladá tiše státi nemůž. A to jest hrubě dobře: nercili jim tohoto brániti nesluší, alebrž i zamýšleti jim, aby vždycky co dělati měli.“ ....

Jan Ámos Komenský,

Informatorium školy mateřské,

Kapitola sedmá.

(1632)

OBSAH

Úvod.....	6
1 Význam mateřské školy	8
1.1 Úkoly předškolní	8
1.2 Metody a formy práce v mateřské škole.....	9
1.3 Klíčové kompetence.....	9
1.4 Rozvoj vědomostí, schopností a dovedností dětí.....	13
1.5 Rizika, ohrožující vzdělávací záměry.....	15
2 Práce s materiálem v MŠ.....	17
2.1 Vybavení MŠ pro praktické činnosti s materiálem.....	17
2.2 Práce s drobným technickým materiálem.....	18
2.3 Práce s přírodním materiálem.....	22
2.3.1 Sběr a uchovávání přírodních materiálů.....	23
3 Zásady bezpečnosti.....	25
4 Školní vzdělávací program Mateřské školy Uhelná.....	26
4.1 Spolupráce s rodiči.....	26
4.2 Začlenění práce s přírodním a drobným materiálem v ŠVP.....	27
5 Empirický výzkum a jeho hodnocení.....	37
6 Praktické ukázky činností s drobným technickým a přírodním materiálem.....	48
Závěr.....	66
Seznam pramenů a literatury.....	67
Seznam příloh.....	69
Přílohy	
Anotace	

ÚVOD:

Jako učitelka mateřské školy jsem při své práci poznala, jak je důležité zaměstnat děti činnostmi, která je zaujme a zároveň pomůže rozvíjet jejich schopnosti, dovednosti a vědomosti. Práce s materiály přírodními i různými odpadovými a zbytkovými, při které mohou vytvářet výrobky podle svých představ je pro děti velmi zajímavá, možná i proto, že se s ní setkávají převážně jen v mateřské škole.

Přestože pracuji na vesnici, děti přicházejí do mateřské školy bez zkušeností s přírodním a drobným materiálem, který nás obklopuje. Většinu času tráví bez dozoru rodičů nejlépe u pohádek a filmů sledovaných na televizním přijímači nebo videu. Stále častěji se setkávám s tím, že děti neznají rostliny běžně rostoucí na louce ani stromy u potoka či v nedalekém lese. Rodiče zapomínají na učení svých dětí v přirozených situacích na vycházkách, při cestě na nákup nebo do školy.

Chtěla bych svou práci upozornit na „staré osvědčené“ materiály lehce dostupné a finančně nenáročné, které se dají využít k rozvoji fantazie a dovednosti dětí a ukázat možnosti jejich využití při výchovné práci s dětmi, pro výzdobu interiéru mateřské školy a také při společných aktivitách s rodiči. Drobným materiálem v této práci označuji odpadový a technický materiál, který vytvořila lidská ruka. Rozumíme tím výtvořky jako špejle, korále, bužírka, papír, kovové drátky apod. Termín přírodní materiál, neboli přírodniny zahrnuje to, co vytvořila příroda sama tj. plody stromů, větvičky, kůra, kameny, tráva, rostlinky apod.

Bakalářská práce je členěná do šesti kapitol. V první kapitole se věnuji významu mateřské školy pro rozvoj dětí, cílům výchovy a vzdělávání, utváření kompetencí a metodám a formám práce v mateřské škole. Druhá kapitola pojednává o práci s materiálem v mateřské škole. Zabývá se vybavením pomůckami a různými materiály přírodními, jejich získáváním a uchováváním a dále materiálem drobným technickým. Ve třetí kapitole se zmiňuji o bezpečnosti práce a o zásadách, které je nutno dodržovat při práci s malými dětmi. Čtvrtá kapitola seznamuje s některými

integrovanými bloky ŠVP naší mateřské školy, uvádí začlenění práce s materiálem do programu a spolupráci s rodiči. V páté kapitole uvádím výsledky mého průzkumu, při kterém jsem chtěla zjistit, jaké materiály jsou nejvíce využívány, zda mají mateřské školy vybudovaný stálý pracovní koutek nebo musí učitelka pracovní místo vždy připravit, jaké činnosti nejvíce děti provádí, ve kterou roční dobu využívají přírodniny. Použila jsem metody dotazníku pro pedagogické pracovníce v MŠ. Šestá kapitola obsahuje konkrétní využití materiálu na určité téma či námět na metodických listech s uvedením dílčích cílů a výstupů a také kompetence které lze uvedenou činností dosáhnout.

1 Význam mateřské školy

Mateřská škola pomáhá rodině v započaté výchově a vzdělávání dítěte. Svým pedagogicky bohatým prostředím doplňuje rodinu a přispívá k rozšiřování dětských zkušeností od věku cca 3 let až do nástupu do školy. Pedagogická a didaktická tradice mateřské školy, která vždy hledala vhodné a k věku přiměřené hry a činnosti, umožňuje dětem všech věkových skupin získávat mnohostrannější a daleko bohatší zkušenosti, než je to možné v dnešní převážně malé rodině.

1.1 Úkoly předškolní výchovy

Výchova a vzdělávání v mateřské škole má za úkol doplňovat rodinou výchovu a pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Úkolem předškolního vzdělávání je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný i duševní rozvoj a zdraví, jeho spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa i učit se žít ve společnosti ostatních, a to s ohledem na rozvojové možnosti dětí.

Předškolní vzdělávání se orientuje k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání.

Na základě dlouhodobého a každodenního styku s dítětem i jeho rodiči může předškolní vzdělávání plnit i úkol diagnostický. Zvláště dětem se specifickými potřebami, dětem se zdravotním postižením nebo sociálním znevýhodněním má předškolní vzdělávání poskytovat včasnou speciálně pedagogickou péči a tím zlepšovat jejich životní i vzdělávací šance.¹

---

¹ SMOLÍKOVÁ, K., a kol. *Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, VÚP 2004

1.2 Metody a formy práce v mateřské škole²

Pro děti předškolního věku jsou vhodné metody a formy práce, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat. Vhodné jsou *metody prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí*. Samozřejmostí by mělo být vytváření a využívání situací, které dětem poskytnou názorné ukázky životních souvislostí tzv. *situační učení*. Dítě se učí *přirozenou nápodobou*, proto je nutné ve všech činnostech a situacích poskytovat dítěti vzory chování a postojů, které jsou k přejímání vhodné. V předškolním vzdělávání jsou uplatňovány *aktivity spontánní i řízené*. Činnosti probíhají převážně ve skupinách nebo individuálně. Nejsou vyloučeny ani frontální způsoby u některých vhodně volených činností.

Při komunikaci s dětmi využívá pedagog i metody slovní jako například vysvětlování, formulování postupu práce. Pro činnosti s drobným a přírodním materiálem se nabízí spíše práce ve skupinách a individuální podpora dítěte při činnosti. Organizaci činností přizpůsobuje pedagog situaci, věku a jiným specifickým skupiny. Je potřeba také myslet na praktickou organizaci a bezpečnost situací spojených se samotnými aktivitami a prací s materiálem a nezbytným úklidem pracovního místa..

1.3 Klíčové kompetence

Předškolní vzdělávání usiluje o vytváření těchto cílových kompetencí:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problému
3. kompetence komunikativní
4. kompetence sociální a personální

---

² SMOLÍKOVÁ, K., a kol. *Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, VÚP 2004

5. kompetence činnostní a občanské

Jedná se o soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů, které jsou důležité a významné z hlediska přípravy dítěte pro započetí systematického vzdělávání, pro jeho další život i celoživotní učení. Klíčové kompetence představují cílové stavy, k jejichž naplňování směřuje veškeré vzdělávání. Pro pedagogy to znamená, snažit se vybavit každého jedince souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro něj dosažitelná.³

Z hlediska práce a činností s materiály a přírodninami můžeme u dítěte ukončující předškolní vzdělávání dosáhnout těchto kompetencí:

Kompetence k učení:

- soustředěně pozoruje, všímá si souvislostí, experimentuje
- má elementární poznatky o přírodě i technice, která ho obklopuje
- aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět jevům a věcem, raduje se z toho, co samo dokázalo
- soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje, zadanou práci dokončí, dovede postupovat podle pokynů a instrukcí
- odhaduje své síly, učí se hodnotit své pokroky a oceňovat práci druhých

---

³ SMOLÍKOVÁ, K., a kol. *Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, VÚP 2004

Kompetence k řešení problému:

- všímá si problémů v bezprostředním okolí
- známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně
- problémy řeší na základě bezprostřední zkušenosti, spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací
- rozlišuje funkční a nefunkční řešení a dokáže mezi nimi volit
- chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou

Kompetence komunikativní:

- ovládá řeč, samostatně vyjadřuje své myšlenky, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog
- domlouvá se gesty i slovy
- v běžných situacích komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i dospělými
- průběžně doplňuje slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci

Kompetence sociální a personální:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech
- uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky
- projevuje ohleduplnost a citlivost k druhým; pomáhá slabším; rozpozná nevhodné chování
- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídít; při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje
- přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla;

- nevhodné chování nebo komunikaci umí odmítnout
- chápe, že lidé jsou různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečným
- chápe, že ubližování, ponižování, lhostejnost a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou

Kompetence činnostní a občanské:

- dítě přistupuje k úkolům a povinnostem odpovědně, váží si práce a úsilí druhých
- odhaduje riziky svých nápadů
- chápe, že činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak nečinnost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky
- ví, že není jedno v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit
- spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně⁴

K těmto kompetencím směřujeme pomocí vzdělávací nabídky ve všech vzdělávacích oblastech, které jsou vzájemně propojeny:

1. biologické – Dítě a jeho tělo
2. psychologické – Dítě a jeho psychika

---

⁴ SMOLÍKOVÁ, K., a kol., *Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, VÚP 2004

3. interpersonální – Dítě a ten druhý
4. sociálně kulturní – Dítě a společnost
5. environmentální – Dítě a svět

1.4 Rozvoj schopností, dovedností a vědomostí dětí

Snahou pedagogů mateřských škol je připravit dětem co nejlepší podmínky pro rozvoj vědomostí, schopností, dovedností, postojů a hodnot. Vzdělávací nabídka, která umožňuje zkušenost získanou na základě přímé činnosti, má velký poznávací i výchovný význam. Škola by také měla naučit děti uvažovat o zákonitostech přírodních vztahů a pozorovat jejich provázanost, poznat jednotlivé složky přírody a pochopit jejich význam pro život. Naučit obdivovat přírodní krásy a všímat si výtvorů přírody. Stejně jako objevovat krásu tam, kde ji dosud nehledaly.

Rozvoj jemné motoriky umožníme manipulací s různými stavebnicemi, mozaikami, rukodělnými činnostmi. Významný vliv na rozvoj jemné motoriky má hmat. Dítě hmatem rozlišuje různé předměty, povrchy, materiály. Můžeme použít luštěniny, plody, těstoviny, kamínky, plastová víčka, knoflíky, mouku, písek...Uchopováním drobných předmětů u dětí procvičujeme jemnou motoriku prstů. Starší děti mohou při těchto činnostech používat pinzetu například při vkládání malých kuliček do rastrů. Zpřesňuje se koordinace ruky a oka. Děti se naučí vnímat a rozumět pojům nahoře dole, uprostřed, mezi, vedle, vlevo, vpravo. Hmat je u dětí jedním z hlavních nástrojů zkoumání a hodnocení každé nové zkušenosti. Hra na rozvoj hmatového vnímání tzv. „procházka prsty“ po různých strukturách, pomůže dětem rozlišit různé povrchy a také podpoří rozvoj popisného jazyka při hovoru o jejich vjemech. Seznámí se tak s takovými vlastnostmi předmětů jako: hmotnost, tvrdost, měkkost, hebkost, kyprost, pevnost, hladkost, drsnost, pružnost. Ruka dítěte se stává poznávacím orgánem, informuje mozek o tvaru předmětu o jeho prostorových vlastnostech. Použijeme nejrůznější materiál získaný na vycházkách: listí, dřevo, kamínky, tráva, písek, ale i látky, umělou

hmotu, vatu...

Zrakové vnímání rozvíjíme při hledání shodných šišek, listů, květů, knoflíků, ale také skládáním podle předlohy. Pomocí různých her rozvíjíme *zrakovou paměť* např. „Poznej co se ztratilo“

Pojmenováváním všeho, co vidí kolem sebe nebo v přírodě rozvíjíme *řeč*. Děti pojmenují a rozliší fazole, hrášek, čočku, semínka slunečnic, obilí, máku, listnaté a jehličnaté stromy ... pokud mají možnost pracovat s tímto materiálem. Povídání s dětmi o jejich činnostech s materiálem, nám může objasnit jejich míru porozumění o nejrůznějších jevech. Důležitou roli zde hraje i kladení otázek podněcujících k přemýšlení, které mohou podstatně přispět k rozšiřování jejich běžných zkušeností, zlepšování logického myšlení a používání jazyka.

Sluchové vnímání můžeme rozvíjet při pobytu venku, kde děti poslouchají zvuky a určují odkud pochází a jak vznikly (šplouchání vody, praskání větviček, ťukání kamínků,...) Kamínky nebo jinými tvrdými předměty děti mohou vytukávat rytmus. Děti rády zkoumají svět zvuků. Naplněním skleniček různou náplní do rozdílné výšky a ťukáním lžící vyzkoušíme zvuky hlasité, příjemné, nepříjemné, zvonivé, drnčivé, tiché, nezřetelné, ostré vysoké, nízké...⁵

Smyslové vnímání – čich pomáháme rozvíjet pomocí hry „Čicháme, čicháme...“ kdy se snaží najít zdroj vůně – výtažek z máty, vanilky, mletou kávu apod.

Tříděním podle materiálu, velikostí nebo barvy pomáháme rozvíjet *matematické představy*. Děti se naučí rozpoznat čeho je více nebo méně odhadem, porovnáváním i počítáním. Určí, co do skupiny patří nebo nepatří.podle daného kritéria. Naučí se vnímat vzájemnou polohu předmětů : nad, pod, mezi, uprostřed, nahoře, dole...

---

⁵ELIZABETH A. SHERWOODOVÁ, ROBERT A. WILLIAMS, ROBERT E.ROCKWELL., *Od báboviček k magnetům*,PORTÁL 1996

1. 5 Rizika ohrožující vzdělávací záměry

Rizika, která mohou ohrozit vzdělávací záměr pedagoga jsou pojmenována v RVP PV. Uvádím zde ty, které by mohly nastat v souvislosti s prací s různým materiálem:

- málo příležitostí k pracovním úkonům
- nedostatek informací o možnostech ohrožení zdraví, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, nářadím, popř.nedostatečné využívání vybavení
- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založených na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek možnosti projevovat vlastní city, sdělovat své dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání
- nedostatečné uznání a ocenění snahy či úspěchu dítěte
- spěch a nervozita, omezování možnosti dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu

- nedostatečná motivace k sebevyjádření a sebeuplatnění
- nedostatek empatie při problémech, které dítě má
- málo možnosti ke spolupráci s druhými

2 Práce s materiálem v MŠ

Některé zkušenosti může dítě získat jen v bezprostřední blízkosti předmětu, a to ohmatáním, uchopením nebo přetvořením, důkladným prohlédnutím, manipulací a zkoumáním.⁶ Usilujeme proto o vybavení množstvím vhodného materiálu, se kterým mohou děti pracovat a poznávat tak jeho vlastnosti a zároveň si zhotovit „něco“ vlastníma rukama. Tato práce jim přináší velké uspokojení.

Vzdělávání probíhá v mateřské škole integrovaným způsobem výuky, který slučuje poznatky s více oborů, propojuje je s praktickými zkušenostmi a produktivními činnostmi.

2.1 Vybavení MŠ pro praktické činnosti s materiálem

Důležité je mít v MŠ dostatek materiálu, se kterým budeme pracovat, vhodných pomůcek a náradí a také pracovní koutek. Některé MŠ mají stálé místo pro pracovní činnosti vybavené náradím. Ve většině škol si však musí učitelka pracovní prostor vždy upravit. Pracovní plocha by měla mít tvrdý a hladký povrch a také podlaha krytinu, která se dá zamést nebo setřít. Při těchto činnostech se předpokládá větší „pracovní nepořádek“. Dostatek prostoru pro různý materiál na pracovní ploše, aby jej dítě mělo na dosah a nemuselo z místa odbíhat je také velkou výhodou. Materiál by měl být uložen tak, aby na něj děti dosáhly a mohly se samy obsloužit.

MŠ které pracují podle programu Začít spolu, mají pracovně-technicky zaměřené centrum aktivit „Dílna“ s ponkem nebo jiným stabilním podstavcem. (Příloha č.1) V tomto pracovním koutku by měly děti mít k dispozici kladívka, dřevěné špalíky z měkkého dřeva, hřebíčky, kleště, pilníky, pilky, šroubky, šroubovák, svěrák, nůž, korek, lepenku, krabice, prázdné špulky, plastové láhve, dráty, lepidlo, kusy polystyrenu, lepící pásku, kelímky...Děti zde mohou zatloukat

---

⁶ JERÁBKOVÁ B., *Mateřská škola jako životní prostor*, 1993, str. 71

hřebíky, řezat menší kousky prkýnek, vytvářet doplňky ke krám v ostatních centrech, opravovat poškozené hračky, tvořit ozdobné předměty ohýbáním z drátů, lepit prostorové stavby z krabic apod. V tomto centru mají děti příležitost vhodnou motivací získat dobrý vztah k manuálním činnostem.⁷

2.2 Práce s drobným technickým materiálem

Drobným technickým materiálem rozumíme vše, co vytvořila lidská ruka. Mezi technické materiály můžeme zařadit papír, textil, kov, plastické hmoty, modurit, plastelínu apod.

Jeden z nejdostupnějších materiálů, ze kterého můžeme vyrobit velké množství různých výrobků je **papír**. Papír je tenký, hladký materiál vyráběný zhutněním vláken. Použitá vlákna jsou obvykle přírodní a založená na celulóze. Nejobvyklejší materiál je dřevovina z vláknitého dřeva (většinou jehličnatá dřevina), ale mohou být použity i jiné rostlinné vláknité materiály jako bavlna, plátno, a konopí.⁸ Papír můžeme ohýbat, stříhat, trhat, skládat, řezat, sešívát a lepit. Je důležité vybrat si správný druh papíru pro konkrétní činnost. Pracujeme nejen s různými druhy papíru jako je balící, kreslicí, novinový, karton, lepenka apod., ale také s různou velikostí – formátem. Nejmenším označovaným formátem je A6, což je velikost pohlednice 105 x 148 mm. Některé druhy jsou vhodnější ke skládání a přehýbání, jiné ke stříhání. Kromě běžných papírů o plošné hmotnosti 80-90 g/m² a kartonů 150-250 g/m² můžeme použít i papíry vyrobené speciálně pro konkrétní využití.

Transparentní papír 115g/m² - je vodě odolný, nemá tendenci se smršťovat. Je pevný, ale zároveň také křehký. Hodí se třeba na výrobu ozdobných lampiček, svícnů, a lampiónů, ale také na dekorace do oken, zápichy na špejle.

---

⁷ GARDOSOVÁ J., *Začít spolu*, str. 40

⁸ Laboratorní práce: Vlastnosti papíru a jeho degradace [online]. [cit. 2010-03-30]. Dostupné z WWW:

< http://www.vscht.cz/met/stranky/vyuka/labcv/labor/res_vlastnosti_papiru/index.htm >

Pergamenový papír 45g/m² - tento papír je velice jemný a tenký, je částečně transparentní-průhledný, je hladký a z jedné strany lesklý.

Hedvábný papír 20g/m² - je to klasický papír, který každý zná spíše jako jemný balící papír, existují různobarevné variace. Je vhodný pro výrobky, které vytváříme mačkáním.

Další dostupným materiálem je **textil**. Pracujeme s plošnou a délkovou textilií. Za plošnou textilií označujeme tkanou či netkanou kusovou část textilie. Při práci s takovým materiálem si vyzkoušíme stříhání, sešívání a také například lepení (koláže) nebo batikování. Nejlépe zvládají předškolní děti manipulaci s plstí, která je měkká a zároveň pevná. Jako délkovou textilií označujeme všechny nitě, pletací a háčkové příze, vyšivací bavlnky, provázky. S vlnou a přízí můžeme vyzkoušet jednoduché háčkování, vyšívání nebo tkaní na kolíkovém stávku. (Příloha č.2) Starší děti se mohou seznámit s technikou drhání. Děti se seznámí s těmito pracovními činnostmi: odměřování a navlékání nitě, šití stehem křížkovým, stonkovým, obšívání, přišití očka, knoflíku.⁹

Jako **kov** používáme pouze materiály, které dokáže snadno opracovat, tedy hliníkové fólie, dále tenký hliníkový, ocelový nebo měděný drát. V MŠ se omezujeme na materiály opracovatelné ohýbáním a kov používáme většinou v kombinaci s dalšími materiály.¹⁰ V současné době můžeme pracovat s drátky obalenými barevným plyšem.

Fólie, obalová hmota, pěnový polystyren, bužírky, molitan izolepa tedy **plastické hmoty** poskytují bohaté možnosti v kombinaci s dalším materiálem. Techniky práce jsou stejné jako s papírem, textilem či tenkým kovovým materiálem: stříháme, trháme, skládáme, lepíme apod. (Příloha č.3)

---

⁹ HONZÍKOVÁ J., *Materiály pro pracovní činnost na 1. stupni ZŠ*, 2006, str.47

¹⁰ MOJŽÍŠEK L., *Metodika pracovní výchovy v mateřské škole*, 1979, str. 125

Práce s **hlínou, plastelínou, pískem a ostatním tvárným materiálem** patří k nejoblíbenějším a vzhledem k technologické nenáročnosti také k nejčastějším činnostem v mateřské škole.¹¹ Za materiál vhodný k modelování považujeme každou tvárnou hmotu. Modelování podněcuje člověka ztvárnit vlastníma rukama svoji představu či zážitek. Materiály užívané k modelování jsou:

- plastelína – je nejznámější a nejméně vhodná. Připravuje se ze zemního vosku a různých pojidel. Její jediná výhoda je snadná příprava a za nevýhodu přilnavost k prstům a k podložce. Většina prací se musí brzy zničit, aby byl materiál pro další práci
- modurit, modelit – termoplastická hmota, barevná nebo bílá, málo poddajná, těžko se pojí. Výrobky se musí vytvrdit teplem – vařením či pečením při teplotě 100-150°C po dobu 10 až 40 minut podle velikosti výrobku. Bílý modurit pečením zhnědne, při vaření zůstává bílý a lze ho barvit.
- JOVI – modelovací hmota, která má podobné vlastnosti jako modurit, nemusí se však vytvrzovat teplem – výrobky tuhnou na vzduchu. Je takzvaně samovytvrzovací.¹²
- FIMO – polymerová hmota, měkká a lehká, Snadno se modeluje, nelepí, neosychá a jednotlivé barvy můžeme mezi sebou míchat a vytvářet tak mnoho dalších odstínů a barev. Hotový výrobek se zapéká v troubě při 130°C po dobu 30 minut bez změny tvaru či barvy. Vhodná pro výrobu různých ozdob a šperků.

Mezi modelovací hmoty můžeme také zařadit i různá těsta, která si připravíme z mouky a různým dalších přísad. Nejčastěji pracujeme s těmito:

---

¹¹ MOJŽÍŠEK L., *Metodika pracovní výchovy v mateřské škole*, 1979, str. 126

¹² HONZÍKOVÁ J., *Materiály pro pracovní činnost na 1. stupni ZŠ*, 2006, str.31

- Vizovické těsto – 1kg hladké mouky, 4 dcl teplé vody, ocet – vše zpracujeme v hladké těsto a hněteme tak dlouho až se přestanou vytvářet bublinky. Pak necháme odpočinout. Tvarujeme pomocí nože, nůžek, vody, zdobíme kořením. Pečeme při nízké teplotě dozlatova.
- Slané těsto – 1 díl hladké mouky, 1 díl soli, ½ dílu vody – pořádně smícháme
- Kukuřičné těsto – 1 hrnek studené vody, 1 hrnek soli, 2-3 čajové lžičky oleje, 2 lžíce kukuřičného škrobu (maizena), 3 hrnky hladké mouky. Po zpracování je hmota bílá. Můžeme ji obarvit potravinářskou barvou nejlépe hned na počátku hnětení rozpuštěním barvy v malém množství vody. Hmota se nelepí a je zdravotně nezávadná. Výrobky vyschnou na vzduchu. Neměly by být tenčí než 2mm, aby po vysušení nepraskaly.
- Perníkové těsto – 40 dkg hladké mouky, 12 dkg mletého cukru, 6 dkg medu, 5 dkg tuku (Hery), 1 vejce, 4 lžíce mléka, 1 lžička sody, 1 lžíce skořice, 1 lžíce pomletého koření – anýz, hřebíček, nové koření

Při modelování provádíme činnosti: hnětení, válení, stlačování, přidávání, vytlačování tvořítka, vykrajování...

K práci **montážní a demontážní** nám poslouží různé stavebnice, kartónové nosníky, špejle, drátky, dřevěné odřezky. Pomocí stavebnic, které umožňují konstruovat, sestavovat, rozebírat, vynalézat a objevovat, rozvíjíme technické zájmy dětí. Stavebnice je soubor drobných předmětů nebo soubor součástí pro plošné nebo prostorové skládání nebo stavění, ale také pro konstrukci statických či funkčních modelů. Jednoduché stavebnice se vyrábějí ze dřeva. Mají různé tvary a barvy. Moderní stavebnice se vyrábějí z plastů. Tyto stavebnice seznamují děti se základy mechaniky. Práce se stavebnicemi nutí děti přemýšlet a ověřovat si vlastní konstrukční modely. V neposlední řadě má práce se stavebnicemi vliv na

rozvoj senzomotorických dovedností.¹³ V mateřské škole jsou využívány stavebnice LEGO, SEVA, SEKO, BLOCK, Konstruktér, CLICK-BRICK apod. (Příloha č. 4)

2.2 Práce s přírodním materiálem

Mezi drobný přírodní materiál patří vše, co nám dává příroda. Jedná se o rostlinné materiály, živočišné materiály a nerostné materiály. Práce s přírodním materiálem nám pomáhá naplňovat cíle v environmentální oblasti Dítě a svět. Na vycházkách po okolí a při sběru materiálu poznáváme s dětmi blízké prostředí ve kterém žijeme. Podle Kateřiny Jančaříkové ...*“Příroda... dětem poskytuje komplexní prostor pro tvůrčí činnost, různá pozorování a někdy doslova bádání, dává materiál pro různé stavby...Měli bychom děti vést k soustavnému pozorování, aby si dokázaly vzít informaci rovnou z přírody“*.¹⁴ (Příloha č. 5) Děti by si měly všimnout změn, které vytvořila příroda a které člověk a učít se chápat, že je přírodu třeba chránit a chovat se k ní šetrně. Vedeme je k pozitivnímu postoji vůči životnímu prostředí a k úctě k životu.

Některé přírodniny si můžeme, vypěstovat na školní zahradě např. slaměnky, pomněnky nebo jiné vhodné kytky pro sušení nebo lisování. Při této činnosti si děti samy vyzkouší péči o rostlinu a vypořádají důležitost vody pro přírodu. S jinými přírodninami provádíme pokusy. Můžeme například zjistit pokusem se semínky, která dříve vyklíčí, zda záleží na velikosti semínka apod.

---

¹³ HONZÍKOVÁ J., *Materiály pro pracovní činnost na 1. stupni ZŠ*, 2006, str.49

¹⁴ Informatorium 9/2009, článek *Všichni potřebujeme mít kontakt s přírodou*

2. 2. 1 Sběr a uchovávání přírodních materiálů

Získat přírodniny pro všechny děti, aby s nimi mohly pracovat, není vždycky snadné. Musíme tedy již dlouho dopředu shromažďovat tento materiál v přírodě při vycházkách a výletech. Pomoci mohou samozřejmě i rodiče. Problémem je, že některý materiál najdeme jen v určitém ročním období. Sbírat je potřeba tedy po celý rok a také jej dobře usušit nebo uskladnit, abychom jej mohli, až budeme chtít, použít. Je také důležité vybírat zdravé květy, listy a plody a nedávat je do plastových obalů, jsou pak náchylné ke zplsnivění. Nejlepší doba pro sběr jsou dopolední hodiny po oschnutí ranní rosy.

Každý přírodní materiál musíme před použitím upravit, aby nám vydržel a práce se nám dařila. Neporézní materiály je vhodné zbavit bakterií, které způsobují plísně, povařením ve vodě nebo máčením ve slabém roztoku dezinfekčního prostředku. Šišky například vyčistíme a zároveň vysušíme vložením do mírně přehřáté trouby. Prázdné skořápky od vajec povařením lépe zbavíme papírové blanky, snáze ji pak odloupneme.

Květy, listy a další čerstvé rostlinné hmoty musíme usušit, aby si uchovaly tvar a také barvu. Existují různé způsoby sušení: sušení přirozeným teplem, sušení umělým teplem, lisováním. Vybereme si způsob, který bude nejvhodnější s ohledem na materiál.

Nejpřirozenější a nejlevnější způsob, který využíváme je sušení přirozeným teplem v letních měsících. Při sušení dbáme, aby rostliny byly na teplém a vzdušném místě bez přístupu přímého světla, které způsobuje vyblednutí až ztrátu barvy. Většina rostlin se suší ve svazcích zavěšených květy dolů. Některé rostliny je ale vhodnější sušit v přirozené poloze, tak jak rostly (mochyně, orobinec, různé druhy trav...) Nejčastěji je stavíme do nádob bez vody.

K sušení umělým teplem využíváme mikrovlnou troubu a radiátory. Takto sušíme květy, plátky ovoce, zeleniny a byliny. Mikrovlnná trouba pomůže významně zkrátit čas potřebný na vysušení. (Výhodou tohoto sušení je to, že barvy

květů zůstanou více podobné původním. Je nutné ovšem najít vhodné nastavení a vhodný čas pro typ trouby, kterou máme k dispozici. Nejlepších výsledků dosáhneme při použití silikagelu, prodlouží se nám však doba potřebná pro vysoušení. Následné odstraňování ulpěných krystalů silikagelu z okvětních lístků jemným štětečkem je časově náročné.)¹⁵ V mateřské škole nejčastěji používáme lisování rostlin. Lisování je jednoduchá metoda sušení květin. Vylisovat se dají květy, okvětní plátky i listy, s výjimkou hodně dužnatých a zdřevnatělých rostlin. Rostliny vkládáme mezi dva savé papíry a zatížíme. Je důležité, aby se každá část lisovaného materiálu dostala do kontaktu se savým papírem, proto pokládáme vedle sebe rostliny stejné tloušťky. Druhý den papír vyměníme.¹⁶

---

¹⁵ SCHWARZBACHOVÁ M., *Sušené květiny*, 2004, str. 7

¹⁶ KUFKOVÁ T., *Velká kniha sušených rostlin*, 2008,

3 Zásady bezpečnosti

Pedagog musí vždy pečlivě promyslet přesný postup práce a organizaci, aby zajistil co největší bezpečnost dětí. Podle druhu činnosti volí organizaci a metody práce. V mateřské škole používáme převážně nástroje a nářadí upravené pro děti: jehly s tupou špičkou, menší kladívka, nůžky se zaoblenými konci, příborový nůž s kulatou špičkou. Děti učíme zacházet s nástroji i přenášet je tak, aby si neublížily. Nůžky neseme a podáváme rukojetí napřed, jehly, hřebíky, šroubky uchováváme v malé krabičce. K pravidlům bezpečnosti také patří úklid a uložení pomůcek na své místo. Děti vedeme k udržování pracovního pořádku na ploše stolu. Znamená to, že děti ihned odstraní z plochy odpad na vyhrazené místo do košů podle druhu materiálu.

Na začátku každé manuální činnosti jsou děti obeznámeny s možnými riziky úrazu. Pracujeme vždy na určeném místě, dodržujeme zákaz „volného“ pohybu s ostrými předměty v rukách. Nepoužívané nářadí vždy ukládáme tak, abychom zabránili pádu na zem. S nástroji pracujeme směrem od těla v dostatečné vzdálenosti od ostatních dětí. Všechny děti musí být poučeny vhodným způsobem o zásadách, které je nutno dodržovat i s hlediska kázně. Při pobytu venku, kdy sbíráme potřebný materiál, musí pedagog dobře znát místo, kde se s dětmi pohybuje. Děti nesmí samy manipulovat s neznámou látkou (rostlinou) bez výslovného souhlasu dospělého – učitelky. Předcházíme tak např. požití tisu černého, břečťanu a jiných rostlin s jedovatými částmi.

Pedagog je za děti po celou dobu pobytu v mateřské škole zodpovědný a jejich bezpečnost je zásadní podmínkou práce. Proto je musí mít neustále pod dohledem a musí dbát na dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny. Zároveň přihlíží k věku dětí, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu.

4 Školní vzdělávací program Mateřské školy Uhelná

Školní program, který má název „OKNO DO SVĚTA“ dětem „pootevírá okno“ k poznání světa a k poznání sebe sama. Učí děti chovat se k ostatním dětem a lidem ohleduplně, respektovat práva druhých, vnímat, co druhý potřebuje, být tolerantní k dětem odlišné pleti a se zdravotním postižením. Dále rozvíjet jeho intelekt, city i vůli a podporuje duševní pohodu. Program „Okno do světa“ pomáhá dětem svými integrovanými bloky nejen pochopit zákonitosti přírody a života, ale také uvědomit si význam životního prostředí pro člověka. Má za cíl vytvořit u dětí povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou a potřebu své životní prostředí chránit a zlepšovat. Vzdělávací nabídka umožňuje osvojit si poznatky a dovednosti potřebných k vykonávání jednoduchých činností, všimnout si změn a dění v nejbližším okolí a vnímat, že svět má svůj řád, je pestrý a různorodý.

4. 1 Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou pro mateřskou školu základním a jedinečným partnerem. Obě strany mají stejný zájem a tím je harmonický vývoj a spokojenost dětí. Velmi důležité je zapojit rodiče do programu, který mateřská škola plní. Ideální je, když se na tvorbě ŠVP rodiče podílí. Spolupráce je možná v různých oblastech, jednou z nich je například pomoc při zajišťování materiálu pro pracovní činnosti. Rodiče mohou pomoci sušit ovoce, lisovat květy, sbírat plody nebo se také podělit s přebytky z vlastní domácnosti: darovat vypěstované dýně, odstřížky látek, zbytky vlny, apod. Společná práce rodičů s dětmi v mateřské škole tzv. „tvořivá odpoledne“, je další možností zapojení rodičů, které také my s oblibou realizujeme. Při těchto setkáních vznikají výtvary, které pak zdobí interiér mateřské školy nebo mohou být použity jako dárek pro partnery školy jako jsou domovy důchodců, zřizovatel, základní škola a další. (Příloha č. 6) Rodiče poznají s jakým materiálem lze v MŠ pracovat, naučí se novým technikám a mohou také předat své zkušenosti a znalosti pedagogickým pracovnícům.

4. 2 Začlenění práce s přírodním a drobným technickým materiálem v ŠVP

V předškolním vzdělávání uplatňujeme integrovaný přístup. Znamená to, že vzdělávání probíhá v integrovaných blocích, které nerozlišují „vzdělávací složky“, ale nabízejí dětem činnosti a aktivity, které jsou vzájemně propojeny, mají přirozené souvislosti a vazby. Děti tak nezískávají jen izolované poznatky, či jednoduché dovednosti. Jejich zkušenosti jsou komplexnější, lépe pochopitelné a prakticky využitelné. Činnosti s různými materiály realizujeme po celý školní rok.

INTEGROVANÝ BLOK	PODZIM KRALUJE
ČASOVÝ ROZSAH	4 týdny
ZÁMĚR INTEGROVANOHOBLOKU	Seznamovat děti s krásou podzimní přírody na zahradách a v lese, s její barevností, s podzimními plody a rozmary počasí.
CÍLE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozvoj pohybových schopností a dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky 2. a) Rozvoj komunikativních dovedností verbálních i neverbálních <ol style="list-style-type: none"> b) Rozvoj a kultivace smyslového vnímání c) Rozvoj citů a jejich prožívání 3. Posilování prosociálního chování MŠ a dětské herní skupině 4. Rozvíjení zákl.kulturně společenských návyků a dovedností dítěte, přizpůsobovat se společenskému prostředí a zvládat jeho změny 5. Pomoci dítěti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám, záměrné pozorování přírodních jevů

<p>VÝSTUPY</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvládnout základní pohybové dovednosti, zvládat překážky, pohybovat se ve skupině dětí (na cestě, v lese, školní zahradě, a v MŠ) Sladit pohyb s rytmem, koordinovat lokomoci 2. a) Učit se z paměti krátké texty-reprodukovat říkanky, písničky... b) Využívat všech smyslů k poznávání a novým postřehům – rozlišovat barvy – červenou, zelenou, žlutou c) Rozhodovat o svých činnostech 3. Aktivovat sblížení dětí – kamarádství, přátelství 4. Chovat a jednat na základě vlastních pohnutek a také s ohledem na druhé (př. chování v lese) 5. Poznávat přírodní okolí, sledovat změny v přírodě (poznávat ovoce, zeleninu, živou a neživou přírodu, počasí)
<p>KOMPETENCE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kompetence k řešení problému, k učení (raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo) 2. a) Kompetence k učení a komunikativní kompetence b) Kompetence k řešení problému c) Sociální a personální kompetence 3. Sociální a personální kompetence 4. Činnostní a občanské kompetence 5. Kompetence k učení (soustředěně pozoruje, vnímá souvislosti...)

DÍLČÍ PROJEKT	„Ovoce a zelenina“
ČASOVÝ ROZSAH	5 dní
Vzdělávací nabídka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vytvoření výstavky ovoce zeleniny – děti nosí do MŠ ▪ Pojmenovávání, rozlišování podle druhu ▪ Rozlišování podle chuti ▪ Ovoce x zelenina – odkud se vzalo – pátrání kde vyrostlo – strom, keř, půda ▪ Vycházka do zahrady s ovocnými stromy, keři, sběr listů a přiřazování k ovoci – porovnávání ▪ Hry s barvou, otiskování překrojeného jablka nebo hrušky ▪ Malování ovoce, rozlišování barev ▪ Pohybová hra „Na kompot“ ▪ Hra „na Obchod“ ▪ Říkadla: Děda a babka kupují jabka... Píseň a tanec (mazurka): Měla babka čtyři jabka... Píseň: Tanec mrkviček... ▪ Rozlišování keř x strom ▪ Výroba zdravé svačinky: zeleninový nebo ovocný salát Metodický list č.1 ▪ Výroba košíku z papíru a vlny (proplétání) Metodický list č.2

	DÍLČÍ PROJEKT IB „ PODZIM KRALUJE“
DÍLČÍPROJEKT	„ Na návštěvě v lese“
Vzdělávací nabídka	<p>„ Už jsme v lese, jsou tu stromy, jeden zde a tam druhý. Větrík kývá větvemi, ptáček letí nad námi. Skáče malý zajíc v lese, veverka si ořech nese. Medvídek se převaluje, ke spánku se připravuje“.</p> <p>Vycházka do smíšeného lesa, pozorujeme listnaté a jehličnaté stromy, určujeme, co mají společné a co odlišné</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Co bych si rád vzal z lesa domů a proč ▪ Co se mi v lese nelíbí a proč ▪ K čemu slouží les ▪ Jak poznáme starý strom a co bychom se ho rádi zeptali ▪ Kdo má svůj domov v lese, určování zvířat, ptáků ▪ Hra „Na kukačku“ – děti si na zakukání musí vyměnit místo u označených stromů, 1 dítě – jestřáb – ostatní chytá. Koho chytí je jestřáb. (Běháme opatrně a nekřičíme) ▪ Jak se chováme v lese a proč ▪ Hádanky (1 dítě hádá lesní zvíře podle nápovědy ostatních) ▪ Sběr šišek, kaštanů, žaludů, listů, větviček, ▪ Hry na louce u lesa- házení šiškami na cíl, přenášení (počítání) ▪ Překonávání přírodních překážek, chůze po kládě, překračování větví ▪ „V lese se nebojím“ chůze se zavázanýma očima v doprovodu kamaráda (Zkus poznat kde jsi byl, kam jsi došel?) ▪ „Poznej podle hmatu“ (strom stojící, ležící, kámen, mech,...) ▪ Chůze podle určené turistické značce (připravená cesta – značky různých barev na stromech) ▪ Sestavení obrázku z jehličí, větviček, lístků na lepícím výkresu,

	<p>Výstavka – Co jsme si přinesli z vycházky do lesa</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hry v herně, sestavování z kaštanů a žaludů, výroba obrázků z vylisovaných listů ▪ Prohlížení knih o přírodě ▪ Hry s listy- otiskování listů natřených barvou, dokreslování ▪ Tvoříme z listů – zvířátka, ptáci Metodický list č.3
--	--

Den v lese

Výstavka: Co jsme si donesli z lesa

INTEGROVANÝ BLOK	JARO PLNÉ BARVIČEK
ČASOVÝ ROZSAH	4 týdny
ZÁMĚR INTEGROVANÉHO BLOKU	Umožnit dětem všimnout si změn, které přináší jaro, vnímat krásu okolní přírody- jarních květů, poznat některé květiny, znaky jara.
CÍLE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osvojení si věku přiměřených dovedností 2. a) Rozvoj jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnost, vytváření pojmů) <ol style="list-style-type: none"> b) Rozvoj paměti a úmyslné pozornosti c) Rozvoj estetického vnímání, cítění a prožívání 3. Rozvoj kooperativních dovedností 4. Osvojení si základních poznatků o prostředí ve kterém dítě žije 5. Rozvoj schopnosti přizpůsobit se podmínkám vnějšího prostředí, jeho změnám
VÝSTUPY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvládnout sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky 2. a) Pojmenovat věci kolem sebe (v přírodě), porozumět slyšenému, vyjadřovat samostatně myšlenky, pocity) <ol style="list-style-type: none"> b) Využívat všech smyslů k záměrnému pozorování c) Těšit se z hezkých a příjemných zážitků 3. Spolupracovat s ostatními, dodržovat dohodnutá pravidla 4. Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy a pocity pomocí různých výtvarných dovedností 5. Porozumět, že změny v přírodě jsou přirozené a samozřejmé a že s těmito změnami je třeba v životě počítat.

KOMPETENCE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kompetence činnostní a občanské 2.a)Kompetence k učení a komunikativní kompetence b)Kompetence k učení c)Soc. a personální kompetence 3. Soc. a personální kompetence 4. Činnostní a občanské kompetence 5. Kompetence k učení (soustředěně pozoruje,vnímá souvislosti)
-------------------	--

DÍLČÍ PROJEKT	„KVĚTINY A MLÁĎATA“
ČASOVÝ ROZSAH	5 dní
Vzdělávací nabídka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pozorování přírody, stromů, prvních květů ▪ Výroba větvičky „kočiček“ pomocí vaty ▪ Výroba Moreny ▪ Říkadla o jaru, Vynášení Moreny ▪ Poznávání prvních květin, hledání v knihách ▪ Setí semínek ▪ Píseň: Když se jaro připraví“ (str.7 Nalaďte si hlásky) ▪ tvoření z drátků Květinová zahrádka Metodický list č. 4 ▪ malování - tulipán, sněženka - otisky prstů ▪ hra s Hospodářstvím ▪ pexeso Mlád'ata ▪ práce s kukuřičným těstem- slepičky a kuřátka Metodický list č. 5 ▪ Říkadla o zvířatech, o květinách ▪ píseň Běžela ovečka ▪ výroba ovečky z papíru a vlny ▪ pohádka „O koťátku, které zapomnělo mňoukat“ ▪ hra s převleky - Na mlád'ata“ ▪ skládání Kubusů a Puzzlí s motivy zvířat ▪ píseň Šel kozel do Lhoty ▪ najdi dvojici podle sluchu ▪ Návštěva u jehňátek ▪ skládání z kostek - chlívek pro zvířata ▪ motivované cvičení ▪ hra Na slepičku a kuřátka <p>procvičování barev a postupné počítání</p>

5 Empirický výzkum a jeho hodnocení

Dotazníkovým šetřením jsem chtěla zjistit, jaké činnosti děti nejvíce provádějí, jaké materiály jsou nejvíce využívány, zda mají mateřské školy zřízen stálý kout, kde mohou děti pracovat, jak získávají přírodní materiál a zda i městské mateřské školy „přírodniny“ využívají.

Zajímalo mě kolik městských a vesnických mateřských škol se do šetření zapojilo a jaký školní vzdělávací program plní. Tyto dvě otázky jsem uvedla na prvních místech, byly pro mě důležité pro vyhodnocení dalších odpovědí.

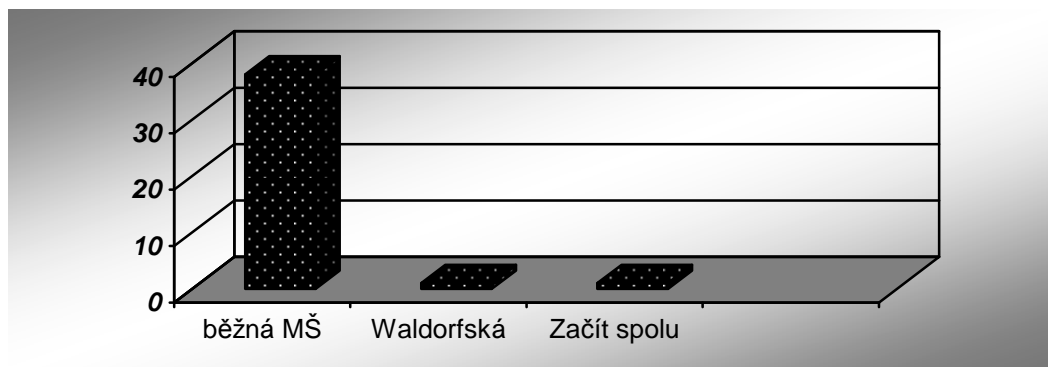
Demografické údaje:

Dotazník byl zadán 50 respondentům a 40 z nich dotazník vrátilo vyplněný zpět. Odpovědi byly tedy získány ze 40 mateřských škol, 18 městských a 22 vesnických. V dotazníku jsem použila otázky uzavřené, otázky otevřené s nabídkou a otázky uzavřené se škálovou stupnicí. U každé otázky bylo uvedeno, jakým způsobem má respondent odpovědět.

Otázka č. 1 : Jaká jste mateřská škola?

Výběrová otázka s možností výběru jedné alternativy či doplnění.

- a) běžný typ s vlastním ŠVP
- b) Zdravá MŠ
- c) Montessori
- d) Waldorfská MŠ
- e) Začít spolu
- f) Jiná – doplňte

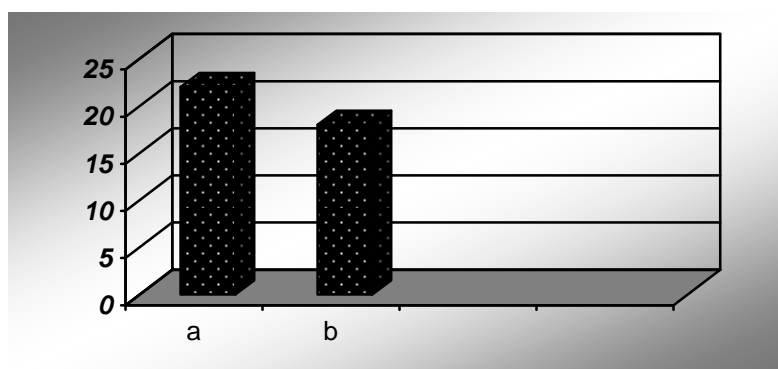

Do dotazníkového šetření se zapojilo 38 mateřských škol běžného typu s vlastním ŠVP, 1 Waldorfská MŠ a 1 s programem Začít spolu.

Závěr: Odpovědi na otázky neukáží případné rozdíly mezi mateřskými školami různého typu.

Otázka č. 2 : Kde se nachází vaše mateřská škola?

- a) na vesnici
- b) ve městě

Mateřských škol na vesnici se zapojilo 22 a ve městě 18

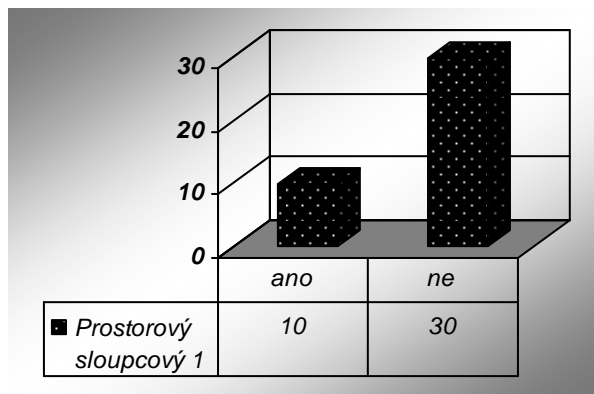
Závěr: Poměr zastoupení mateřských škol vesnických a městských je celkem vyrovnaný. Tuto otázku jsem zadala, jelikož mě zajímal podíl práce s přírodninami v městských mateřských školách.

Otázka č. 3 : **Máte v MŠ dětský pracovní ponk?**

Dichotomická uzavřená otázka.

Odpověď ano 10

Odpověď ne 30

Z odpovědí vyplynulo, že 75% MŠ nemá pracovní ponk.

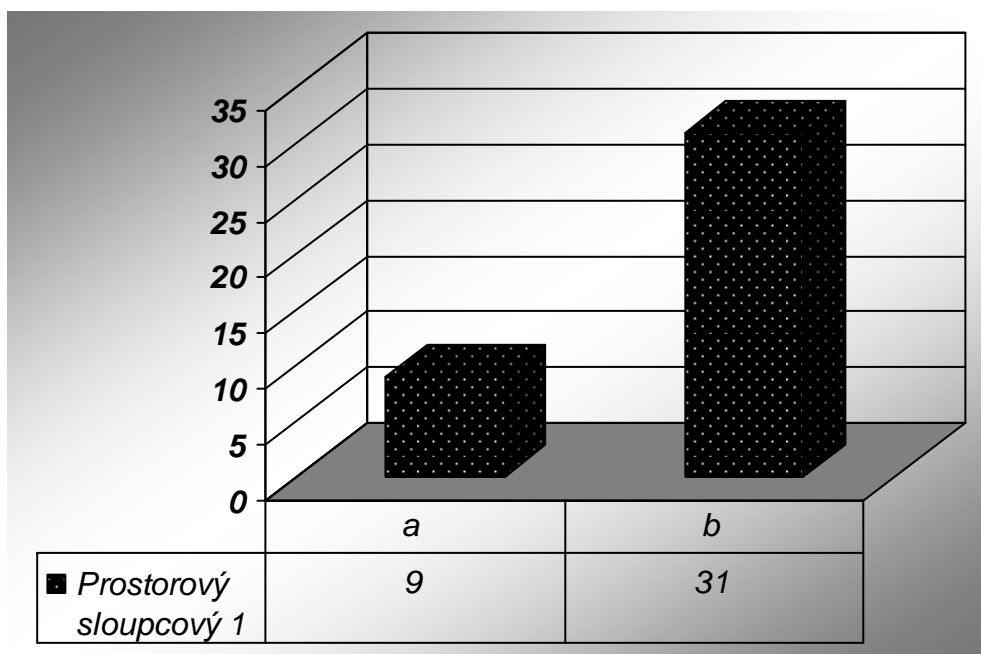
Z 18 dotazovaných městských mateřských škol uvedlo 6 odpověď ano, což představuje 33%, kdežto z 22 mateřských škol na vesnici pouze 4 odpovědi byly kladné tj, cca 18,2 %

Závěr: Z tohoto šetření by se mohlo usoudit, že zde jsou zahrnuty školy, které pracují podle programu Začít spolu, kde jedním z centra aktivit je dílna se stálým pracovním místem – ponkem. Předcházející odpověď však ukázala, že se zapojila pouze jedna škola s tímto programem. Výsledek by mohl také poukazovat na to, že většina mateřských škol nenabízí práci se dřevem a činnosti jako pilování, hoblování,...kde je nutné mít vybavený kout se svěrákem.

Otázka č. 4: **Kde probíhají pracovní činnosti?**

Otázka uzavřená výběrová.

- a) ve stálém pracovním koutku
- b) pracovní místo se musí vždy připravit

Stálé pracovní místo má 23% MŠ ostatní MŠ tj.77% si místo upravují.

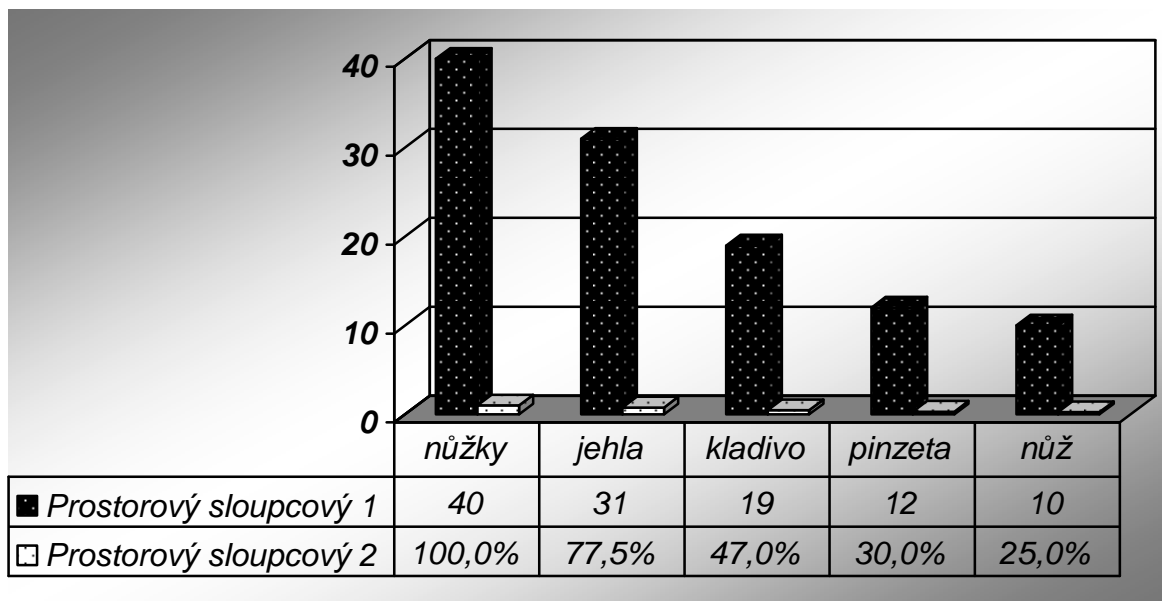
Závěr: V odpovědích na tuto otázku se potvrzuje předchozí výsledek, přestože stálý pracovní kout není totožný s ponkem. Mateřské školy mohou mít jako stálý pracovní kout obyčejný stůl s potřebným nářadím v dosahu. Neustálým upravováním pracovní plochy ve $\frac{3}{4}$ MŠ učitelka zbytečně ztrácí čas, který by mohla věnovat dětem.

Otázka č. 5: S jakým nářadím děti pracují?

Otázka otevřená s nabídkou, kterou mohli případně doplnit. Nečastější odpovědi byly v pořadí tyto:

nůžky, jehla, kladivo, pinzeta, nůž

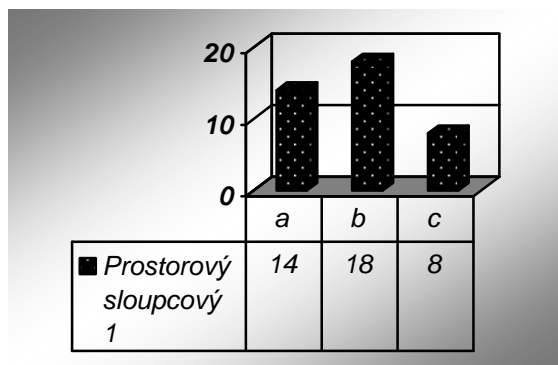

Závěr: Nůžky jsou uváděny jako nejpoužívanější nářadí v každé mateřské škole. Stříhání je tudíž také nejčastější pracovní činností. Předpokládá se, že před vstupem do základní školy zvládne dítě stříhání podle linie.

Otázka č.6: Jak často pracují děti s drobným technickým materiálem

Otázka uzavřená výběrová. Respondenti vybírali z možností:

- a) denně
- b) 2-3x týdně
- c) 1x týdně a méně

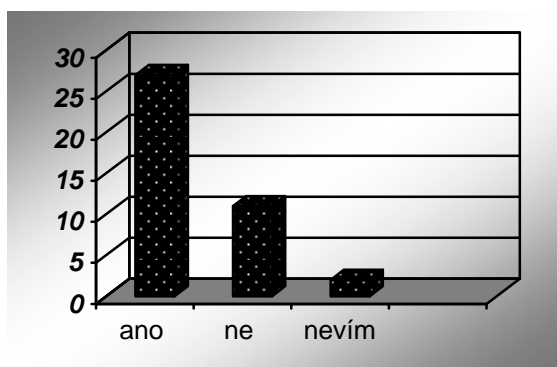
Z grafu vyplývá, že děti pracují s drobným technickým materiálem nejčastěji 2-3krát týdně a denně.

Závěr: Mateřské školy, které uvedly, že pracují denně a 2-3x týdně mají zřejmě dostatek materiálu. Následující otázka má potvrdit nebo vyvrátit mou hypotézu.

Otázka č.7: Máte dostatek materiálů, které můžete dětem pro práci nabídnout?

Otázka uzavřená trichotomická.

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím, nemohu posoudit

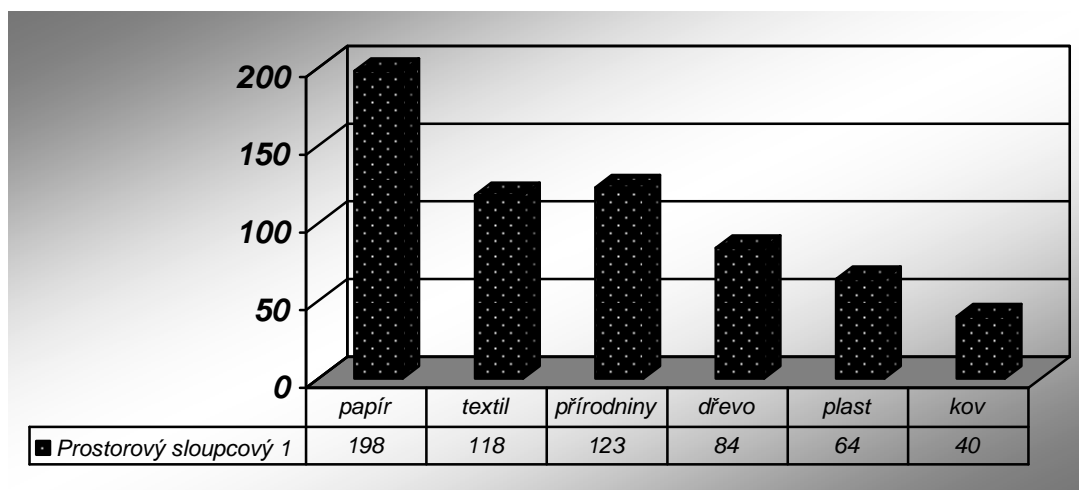

Více než polovina pedagogů tj. 67,5% uvedla, že mají dostatek materiálu.

Závěr: Víc jak polovina pedagogů je spokojena s množstvím materiálu, který mají k dispozici. Mohou tedy nabízet pracovní činnosti a manipulaci s materiálem často.

Otázka č.8: S jakým materiálem pracují děti nejčastěji?

Otázka uzavřená s nabídkou různých druhů materiálů a škálovou stupnicí 0-5, 0 = nepracují, 5 = pracují nejčastěji

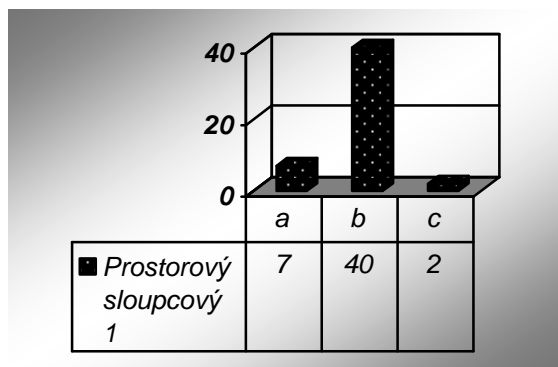
Jako nejvíce využívané materiály byly uvedeny papír, přírodní materiál a textil. Nejméně děti pracují s kovem. Při srovnání z dotazníku, jaké je procento využití přírodnin v mateřských školách ve městě a na vesnici, jsem se dostala k těmto číslům: 78% město, 73% vesnice

Závěr: Z odpovědí na tuto otázku se potvrdilo, že dřevo není příliš využívaným materiálem stejně jako plast a kov a dále také, že papír nechybí v žádné mateřské škole a je tedy nejsnadněji dostupným artiklem. Předpokládala jsem, že přírodniny zaujmou jedno z předních míst v grafu, a to z důvodu finanční nenáročnosti a možností samozásobení z přírody. Neprokázalo se, že by mateřské školy na vesnici měly větší možnost využívat přírodniny při práci s dětmi. Zúčastněné MŠ z města mají zřejmě také blízko k přírodě.

Otázka č.9: **Jak získáváte přírodní materiál?**

Otázka uzavřená výčtová. Respondenti mohli vybrat několik nabízených možností zároveň..

- a) kupujeme
- b) vlastním sběrem
- c) jiným způsobem

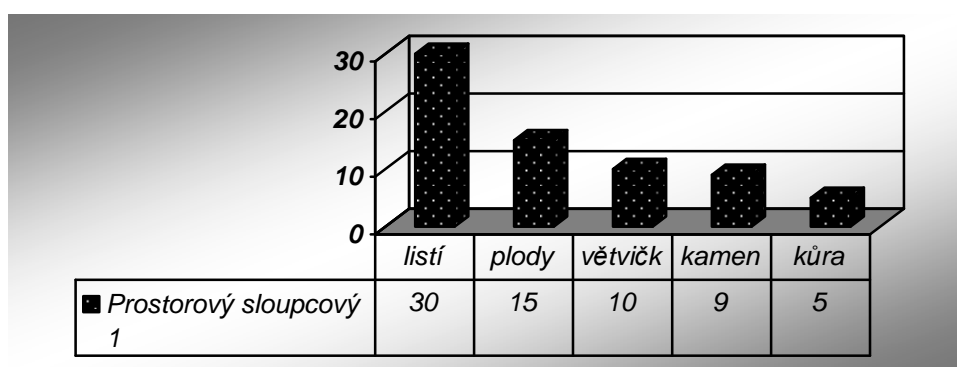

Z těchto odpovědí se ukázalo, že přírodní materiál získávají pedagogové nejvíce vlastním sběrem.

Závěr: Pedagogové využívají pobytu v přírodě nejen k poznávání okolí, ale také k získávání přírodnin. Předpokládám, že děti jim pomáhají při sběru a také při dalším zpracování a uchování. Ty přírodniny, které se v jejich okolí nevyskytují nebo je obtížné je dobře uchovat si koupí. Jiný způsob nebyl blíže specifikován.

Otázka č. 10: **Které z přírodních materiálů nejvíce využíváte?**

Otázka otevřená, respondenti měli uvést 3 nejvíce využívané.

Nejvíce jsou využívány listy, plody, větvičky, kameny a kůra.

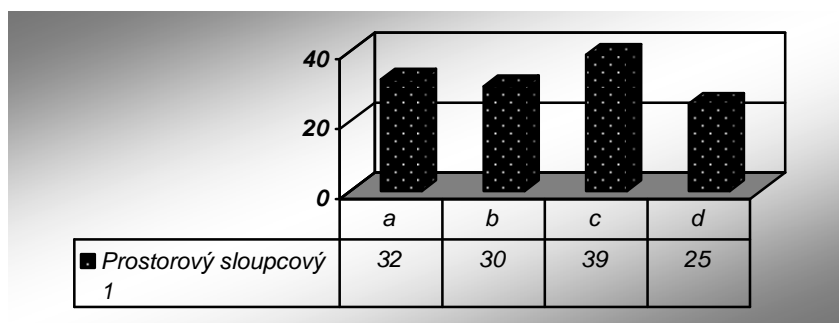
Závěr: Z tabulky, která uvádí pět přírodnin nejvíce využívaných, vyplývá, že listí je pro děti předškolního věku nejrozšířenější možná i z důvodu nejsnadnější manipulace. Některé plody jsou příliš tvrdé a jejich opracování nebo příprava

vyžaduje pomoc dospělého (např. kaštiny, žaludy...) nebo se rychle kazí (např. šípky, jeřabiny), přesto jsou plody uváděny na druhém místě.

Otázka č.11: Ve kterém ročním období pracujete s přírodním materiálem?

Otázka uzavřená výčtová. Respondenti mohli vybrat několik nabízených možností zároveň:

- a) na jaře
- b) v létě
- c) na podzim
- d) v zimě

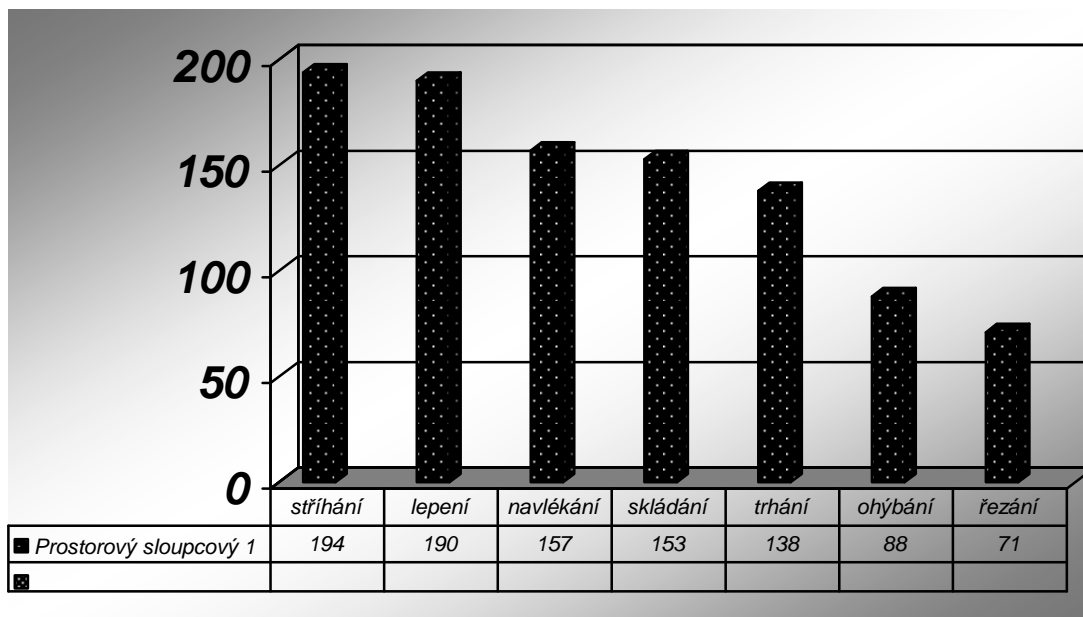

Z dotazníku vyplynulo, že se s přírodními materiály pracuje po celý rok s menšími odchylkami, nejvíce však na podzim.

Závěr: V současné době není problém uchovat a skladovat přírodní materiál tak, že s ním mohou děti pracovat po celý rok. S touto odpovědí koresponduje odpověď na otázku .č.7, která ukazuje na spokojenost s množstvím materiálu v mateřské škole.

Otázka č. 12. Které pracovní úkony děti vykonávají nejčastěji?

Otázka uzavřená s nabídkou a škálovou stupnicí 0-5, 0 = nevykonávají 5 = vykonávají nejčastěji.

Děti vykonávají nejvíce tyto pracovní úkony: stříhání, lepení, navlékání, skládání. Nejméně pilují, přitlukávají a šijí.

Závěr: Také z předcházejících odpovědí částečně vyplynul výsledek tohoto grafu. Při práci s papírem nejvíce děti pracují s nůžkami a stříhají, následně pak lepí. Nejméně řezou a ohýbají, což naznačila již odpověď č.8, kde se kov umístil na posledním místě, se kterým se manipulace ohýbáním předpokládá a dřevo také nepatřilo mezi hojně užívané materiály.

Vyhodnocení dotazníku

Z tohoto šetření vyplynulo, že přestože děti manipulují s materiálem několikrát týdně většina mateřských škol nemá stálé místo pro tyto činnosti a prostor si musí vždy vytvořit. Nevíce děti pracují s papírem, což se dalo předpokládat pro jeho dostupnost a velkou pestrost nabídky. Potěšilo mě, že přírodniny patří z materiálů na druhé místo a že jsou využívány téměř po celý rok, i když období podzimu nabízí největší motivaci a výběr plodů. Myslela jsem si, že u mateřských škol městských budou přírodniny ve využití jako materiálu na některém z posledních míst. Výsledek mě překvapil, procentuálně byl dokonce lepší než u mateřských škol na vesnici. Tyto mateřské školy zřejmě mají k přírodě blízko. Všechny mateřské školy uváděly získávání přírodního materiálu vlastním sběrem.

Nejvíce pracují děti s listím a s plody, málo je nabízena práce s kameny a kůrou. Celkově pracují děti s materiály několikrát týdně a mají dostatek materiálu, což uvádí téměř 70% učitelek.

6. Praktické ukázky činností s drobným technickým a přírodním materiálem

Metodický list č. 1

Výroba zdravé svačinky – ovocný salát

Technika: krájení ovoce, míchání, loupání

Materiál: různé druhy ovoce – banány, jablka, pomeranče, kivi, zakysaná smetana nebo bílý jogurt, citrónová šťáva, moučkový cukr

Pomůcky a nářadí: příborové nože, podložky, mísy, vařečky, malé misky, lžice

Věková kategorie: 5- 6leté děti

Dílčí cíle:

- rozvoj pracovních dovedností,
- rozvoj interaktivních dovedností,
- osvojení poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí a osobní svobody

Dílčí výstupy:

- zvládat manipulaci s náčiním – nožem, vařečkou,
- poznat a pojmenovat ovoce podle zraku, chuti
- mít povědomí o zdravé výživě
- spolupracovat, domlouvat se s ostatními

Klíčové kompetence:

- kompetence činnostní a občanské (odhaduje rizika, dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých při manipulaci s nástroji a nářadím)

- kompetence sociální a personální (uvědomuje si, že za své jednání odpovídá a nese důsledky)
- kompetence k učení (vyvine určité úsilí a soustředí se na činnost, má elementární poznatky o tom, co jej obklopuje)

Metodický postup:

- motivace – poznej co jsi ochutnal – dítě má za úkol pojmenovat a vybrat obrázek ovoce, které ochutnalo; uč. připne obrázek na oblečení. Zahrajeme si hru „Na ovoce“ děti rozděleny do 4 skupin podle ovoce, na pokyny reagují jen ty které uč. osloví, (např. kivi a jablka – děti se prochází, ostatní stojí) na pokyn „salát“ reagují všechny děti
- rozhovor – jak se dělá ovocný salát, co k tomu budeme potřebovat, co uděláme nejdříve, určíme si postup práce, jak budeme dodržovat čistotu a bezpečnost, apod.
- rozdělení dětí do skupin po 3-4 dětech – příprava ovoce, nářadí, děti se domluví, kdo bude míchat, pokape citrónem a zalije jogurtem – 1 dítě ve skupině, ostatní krájí
- ukončení práce - děti rozdělí salát do misek, pokusí se odhadnout kolik do misky dají, aby se dostalo na všechny ve skupince, pak uklidí stolky a salát ochutnají.

Další náměty: Děti mohou také připravit ovocné jednohubky nebo připravit salát strouháním. (Příloha č. 7)

Příprava ovocného salátu.

Metodický list č. 2

Výroba košíku z papíru a vlny

Technika: stříhání, navlékání, proplétání

Materiál: karton, vlna nebo silnější příze

Pomůcky a nářadí: nůžky, jehla,

Věková kategorie: 5-6 let

Dílčí cíle:

- rozvoj zručnosti a koordinace
- rozvoj schopnosti sebeovládání
- seznamování se světem lidí, vytváření kladného vztahu k práci, k umění

Dílčí výstupy:

- ovládat koordinaci ruky a oka, správně zacházet s nůžkami
- vyvinout volní úsilí a dokončit činnost
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

Klíčové kompetence:

- kompetence činnostní a občanské - chápe, že činnost a pracovitost jsou přínosem
- kompetence k učení - učí se hodnotit svoje pokroky i oceňovat výkony druhých
- kompetence k učení – poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo

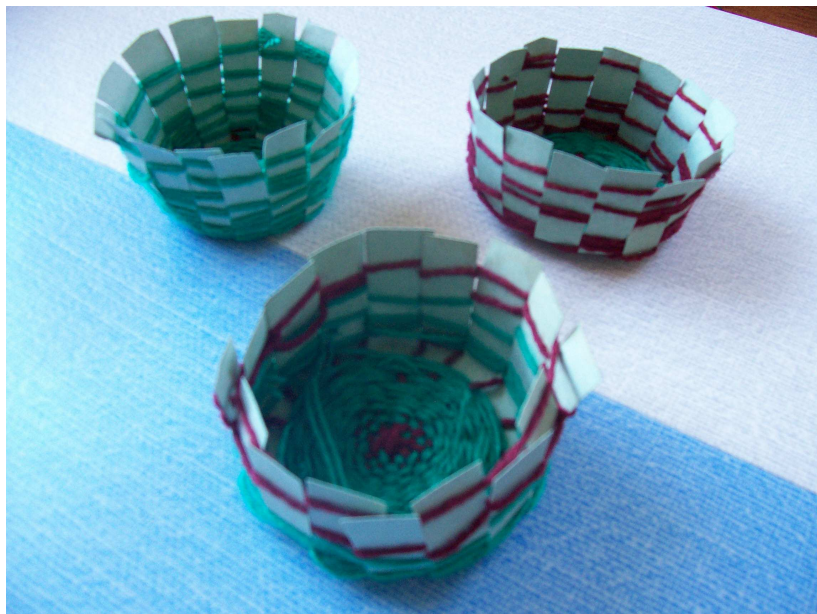
Metodický postup:

- motivace – ukázka hotového výrobku – překvapení pro děti, děti si ho prohlédnou a popřemýšlí, jak jsem jej vytvořila
- postup práce – děti si nejprve vystříhnou z tvrdšího výkresu šablonu košíku. Uč. připraví z vlny kříž na dně a ukáže, jak budou proplétat dno košíčku, pomocí velké tupé jehly. Po dokončení dna začnou proplétat strany košíku. Děti si vyberou, zda chtějí košík jednobarevný nebo chtějí barvy střídat.
- dokončení výrobku – jelikož je výroba košíku a proplétání zdlouhavé, umožníme práci dokončit v následujícím dni.

Možnosti využití: Děti mohou košíčky využít při hře Na obchod nebo jako dekoraci v kuchyňském koutku.

Výroba košíčku - proplétání

Hotový výrobek - košíček

Metodický list č.3

Zvířátka z listí

Technika: stříhání, sestavování, skládání, lepení

Materiál: různé druhy listů vylisovaných a přilepených na kancelářském papíru, doplňkový materiál -oči

Pomůcky a nářadí: nůžky, lepidlo, barevný výkres

Věková kategorie: 4-6 let

Dílčí cíle:

- rozvoj a kultivace představivosti a fantazie
- rozvoj dovedností umožňující získané dojmy vyjádřit

Dílčí výstupy:

- vyjádřit svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech
- umět zacházet s běžnými pracovními pomůckami

Klíčové kompetence:

- kompetence k řešení problému – hledá různé možnosti a varianty, má vlastní, originální nápady, využívá přitom dosavadních zkušeností, fantazii představivost
- komunikativní kompetence – dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky
- dodržuje dohodnutá pravidla a postupy

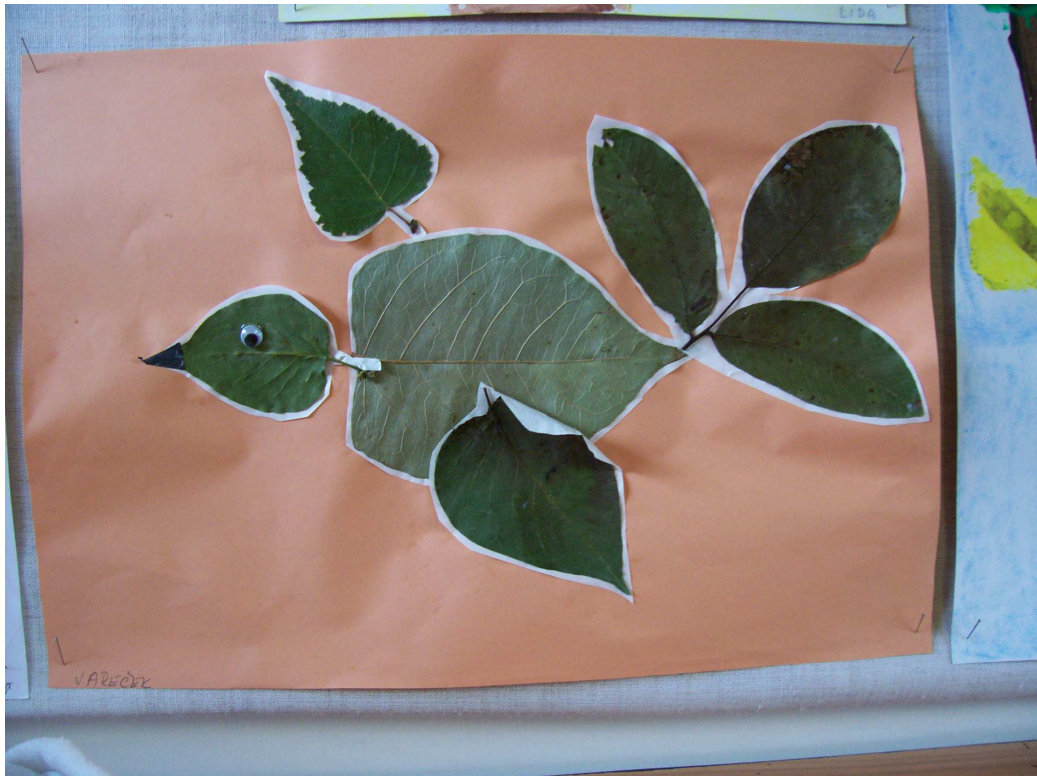
Metodický postup:

- motivace – při pobytu venku pozorujeme ptáky, povídáme si o zvířátkách v integrovaném bloku „Na návštěvě v lese“
- 4leté děti dostanou již obstřížené listy na stůl, které různě skládají a pokouší se

vyjádřit zvířecí postavu nebo ptáka. Starší děti, které již umí dobře stříhat, si obstříhnou listy samy a pokračují v sestavování. Až jsou se sestaveným obrázkem spokojeni, podlejí vystřižené části na barevný výkres.

- Úklid stolečku a vystavení hotové práce. Společně si obrázky prohlédneme, autor pojmenuje zvířátko, které znázornil.

Využití: výtvary ozdobí šatnu dětí

Ptáček odlétá

Zvířátko z listí - Liška

Metodický list č.4

Květiny z drátků

Technika: kroucení, skládání, ohýbání, stříhání

Materiál: barevné drátky, polystyrénová podložka

Pomůcky a nářadí: nůžky,

Věková kategorie: 4-6 let

Dílčí cíle:

- rozvoj jemné motoriky
- rozvoj tvořivosti

Dílčí výstupy:

- vnímat hmatem
- pozorovat, odhalovat podstatné znaky, charakteristické rysy věcí a jevů

Klíčové kompetence:

- kompetence k řešení problému - postupuje cestou pokusu, zkouší, vymýšlí nová řešení
- všímá si souvislostí

Metodický postup:

- motivace: Na zahradě stojí pán,

tuli, tuli, tulipán.

Listy z hlíny vytahuje,

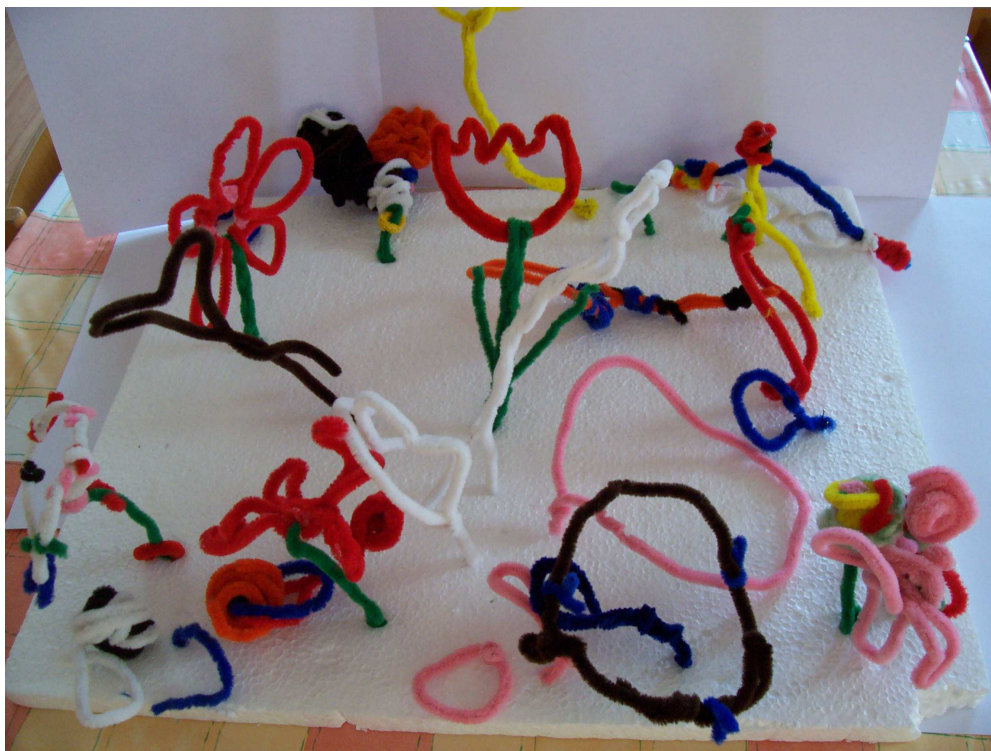
květy slunci vystavuje.

Připomeneme si i další kytky, které jsme v zahradách viděli na procházce.

- Z připravených drátků se děti pokouší vytvořit květiny. Pokud se jim práce nedaří, mohou drátek natáhnout a ohýbat znovu a to tak dlouho, až budou spokojeni. Uč. pomůže s přestřížením drátku, pokud to některým dětem bude dělat potíže.
- Hotové květiny děti připíchnou do podstavce - polystyrénové podložky.

Manipulace s drátky – kroucení, protahování, ohýbání.

Zahrádka

Metodický list č.5

Slepičky a kuřátka z těsta

Technika: hnětení, válení, vykrajování, přilepování, krájení

Materiál: těsto různých barev předem připravené z mouky, studené vody, soli, kukuřičného škrobu (viz str. 19 BP)

Pomůcky a nářadí: nůž, vykrajovátka, váleček,

Věková kategorie: 4-6 let

Dílčí cíle:

- osvojení si praktických dovedností
- posilování radosti z objevování různých možností

Dílčí výstupy:

- zacházet s modelovací hmotou
- řešit problémy, předkládat nápady

Klíčové kompetence:

- kompetence k učení - má radost z nových věcí a z objevování
- sociální a personální kompetence - při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje
- činnostní a občanské kompetence - váží si práce a dovede ocenit i nápady druhých

Metodický postup:

- motivace - den předem, děti mají za úkol přinést do mateřské školy formičku kuřete nebo slepičky - vyrobíme si cukroví

- děti sedí okolo stolu, každý si vezme kousek těsta, nejprve těsto ještě zpracuje v dlani pak vyválí a vykrojí formičkou, kterou si přinesl z domu, pak různě přizdobí přilepováním odlišnou barvou, tak aby byl výrobek pestrý
- výtvary naskládáme na podložku a necháme zaschnout

Využití:

Výrobky mohou obohatit sortiment v dětském obchůdku.

Práce s kukuřičným těstem.

Výrobky z kukuřičného těsta

Metodický list č. 6

Můj kamarád

Technika: trhání, mačkání, lepení, malování

Materiál: toaletní papír, výkres, barvy

Pomůcky a nářadí: nůžky, mísa se škrobem, lepidlo, štětce

Věková kategorie: 5-6 let

Dílčí cíle:

- osvojení si poznatků o těle
- rozvoj soustředěnosti na činnost
- posilování vztahu k druhým

Dílčí výstupy:

- vnímat hmatem, rozlišovat části obličeje
- vyvinout volní úsilí a dokončit činnost
- navazovat a udržovat dětská přátelství

Klíčové kompetence:

- kompetence k učení – vyvine úsilí, zadanou činnost dokončí
- kompetence sociální a personální – uvědomuje si co je správné s ohledem na kamaráda

Metodický postup:

- Tuto činnost můžeme zařadit v tématu o těle nebo kamarádství. Předchází jí znalost částí těla a obličeje, smyslové hry, pohybová hra „Na doteky“, hra s obrázky „Jak se cítím“ apod.
- Děti nejprve obličej vystřihnou z výkresu a načrtnou části obličeje.
- Z toaletního papíru trhají různě dlouhé pásy, které namáčí do škrobu, opatrně vymačkají vodu a přiloží na výkres. Důležité je, aby si rozmyslely, co budou na obličej modelovat a podle toho utrhnout papír. Zda se bude kamarád smát nebo bude smutný. Děti modelují vlasy, obočí, oči, nos, ústa.
- Necháme zaschnout. Části, které se po zaschnutí budou odlepovat přilepíme lepidlem.
- Nakonec děti obličej obarví pomocí temperových barev.

Modelování obličeje pomocí toaletního papíru namáčeného ve škrobu.

Dokončovací práce po zaschnutí.

Závěr

Předložená bakalářská práce je zaměřená na využívání různorodého drobného technického a přírodního materiálu v mateřské škole. V teoretické části jsem se zabývala úlohou mateřské školy, metodám a formám práce a také klíčovými kompetencím, které můžeme z hlediska praktických činností s materiály na konci předškolního období u dítěte dosáhnout. Věnovala jsem se také vybavení pomůckami a podrobnějším výčtem materiálů s uvedením jejich vlastností a také způsobu uchovávání materiálů přírodních. Uvedla jsem zde výsledky průzkumu týkající se vybavení mateřských škol, získávání a využití materiálů a nejčastějších pracovních činností. Součástí bakalářské práce jsou praktické ukázky a možnosti činností s dětmi předškolního věku s fotografiemi a také ukázka integrovaných bloků ze Školního vzdělávacího programu Mateřské školy Uhelná. V přílohách pak další fotografie ze společných akcí s rodiči a také výrobků.

Téma je velice obsáhlé, neuvedla jsem zdaleka všechny materiály, se kterými lze v mateřské škole pracovat. Snažila jsem se i v praktické části ukázat možnosti s lehce dostupnými materiály bez velkých pořizovacích nákladů. Prioritou při práci s předškolními dětmi by měla vždy být dostatečná nabídka různých činností, aby děti obohacovala a byla pro ně zajímavá.

Seznam pramenů a literatury:

1. BESTAJOVSKÝ, M. *Velká kniha lidových obyčejů a nápadů pro šikovné ruce*. Brno: Computer Press, 2008. 256 s. ISBN 978-80-251-1974-7
2. DORANCE, S. *Co si dneska vytvoříme?* Praha: Portál, 2008. 181 s. ISBN 978-80-7367-481-6
3. FICHNOVÁ, K., SZOBIOVÁ E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007. 130 s. ISBN 978-80-7367-323-9
4. GARDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L. a kolektiv, *Vzdělávací program Začít spolu*. Praha: Portál, 2003. 159 s. ISBN 80-7178-815-5
5. HONZÍKOVÁ, J. *Materiály pro pracovní činnosti na 1. stupni ZŠ*. Západočeská univerzita v Plzni, 2006. ISBN 80-7043-453-8
6. HOROVÁ, J. *Ateliér výtvarných nápadů*. Praha: Portál, 2008. 129 s. ISBN 978-80-7367-440-3
7. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4
8. *Informatorium* č. 9/2009 Praha: Portál, 2009. 31 s. ISSN 1210-7506
9. KOCIANOVÁ, L., NOVÁKOVÁ, J., LINKA, M. *Nápady pro radost a užitek*. Praha: nakladatelství Dita, 2001. 109 s. ISBN 80-85926-31-8
10. KOLEKTIV AUTORŮ. *101 nejkrásnějších nápadů z přírodních materiálů*. Ostrava: Anagram, 2004 (Přeloženo z německého originálu) 131 s. ISBN 80-7342-029-5
11. KUFKOVÁ, T. *Velká kniha sušených rostlin*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008. 112 s. ISBN 978-80-7360-772-2
12. MOJŽÍŠEK, L. *Metodika pracovní výchovy v mateřské škole*. Praha: SPN, 1979. 141 s. ISBN 14-333-79
13. SCIGIEL, M., SCIGIELOVÁ P. *Kapitoly z technické zájmové činnosti*. Brno: Paido, 2003. 78 s. ISBN 80-7315-045-X

14. SMOLÍKOVÁ, K. a kolektiv autorů *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický, 2004. 48 s. ISBN 80-87000-00-5
15. SMUTNÁ, I. *Nápady pro tvořivé děti*. Praha: Portál, 2009. 117 s. ISBN 978-80-7367- 620-9
16. SHERWOODOVÁ, E., WILLIAMS, R., ROCKWELL, R. *Od báboviček k magnetům*. Praha: Portál, 1996. 174 s. ISBN 80-7178-110-X
17. SCHWARZBACHOVÁ, A. *Sušené květiny*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. 80 s. ISBN 80-7181-386-9
18. ŠMIKMÁTOROVÁ, M. *Tvoříme z přírodních materiálů*. Brno: Computer Press, 2006. 60 s. ISBN 80-251-0939-9
19. ŠMIKMÁTOROVÁ, P. *Nápady na podzim a zimu*. Brno: Computer Press, 2007. 80 s. ISBN 978-80-251-1785-9
20. VONDROVÁ, P. *Tvoříme z přírodních materiálů Land-art pro děti*. Brno: Computer Press, 2006. 35 s. ISBN 80-251-1183-0
21. VONDROVÁ, P. *Tvoříme z věcí kolem nás Pop-art pro děti*. Brno: Computer Press, 2006. 41 s. ISBN 80-251-1149-0
22. WOODOVÁ, D. *Výrobky z přírodních materiálů*. Praha: Euromedia Group, 2006. 103 s. ISBN 80-249-0711-9
23. JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 231 s. ISBN 80-210-0830
24. Laboratorní práce: Vlastnosti papíru a jeho degradace [online].[cit. 2010-03-30]. Dostupné z WWW:
<http://www.vscht.cz/met/stranky/vyuka/labcv/labor/res_vlastnosti_papiru/index.htm>

Seznam příloh:

Příloha č. 1	Centrum aktivity „Dílna“ v MŠ s programem Začít spolu
Příloha č. 2	Kolíkový stávek a výroba koberečku
Příloha č. 3	Vyrábění a skládání z plastů
Příloha č. 4	Fotografie stavebnic nejvíce využívaných v naší MŠ
Příloha č. 5	Fotografie výrobků z přírodnin
Příloha č. 6	Fotografie ze společných činností s rodiči
Příloha č. 7	Fotografie z přípravy ovocného pohoštění
Příloha č. 8	Dotazník

Příloha č 1.

Centrum aktivity „Dílňa“

Kolíkový stávek

Výroba koberečku na kolíkovém stávku

Skládání z uzávěru PET lahví

Sněhulák ze zažehlovacích korálků

Zasněžený domek z polystyrénových kousků

CLICK-BRICK

BLOCK

KONSTRUKTÉR

Obličej z přírodnin na kůře stromu

Víla z papírového kornoutu zdobená přírodninami

Ježek ze žaludů

Vyrábění podzimních obrázků

Výstavka obrázků (Práce rodičů s dětmi)

Dlabání dýní

Podzimní skřítkové

Beruška „Obr“

Vánoční dekorace vyrobené maminkami

Výroba jednohubek

Zdobení ovocem – koláč

Vážená paní učitelko, v rámci mé bakalářské práce provádím výzkum ohledně využití materiálu a přírodnin v mateřské škole. Proto Vás tímto žádám o vyplnění dotazníku, který je anonymní. Získané informace budou sloužit jen pro studijní účely.

Velmi Vám děkuji za spolupráci

Pokud není uvedeno jinak, zakroužkujte vybranou odpověď v levém okně pod číslem otázky.

1.	Jaká jste mateřská škola?		2.	Kde se nachází vaše mateřská škola?:
	Běžný typ s vlastním ŠVP		a	Na vesnici
	Alternativní MŠ: Zdravá MŠ		b	Ve městě
	Montessori			
	Waldorfská MŠ		3.	Máte v MŠ dětský pracovní „ponk“?
	Začít spolu		a	ano
	Jiná: (vypište)		b	ne

4.	Kde probíhají pracovní činnosti?		5.	S jakým náradím děti pracují? (podtrhněte, můžete doplnit)
a	ve stálém koutku vybaveném pracovním náradím			nůžky, kladivo, hřebíky, pilka, pilník , jehla, nůž, pinzeta, ...
b	u stolečku- děti (nebo uč.) musí pracovní místo vždy připravit			Doplňte:

6.	Jak často pracují děti s drobným technickým materiálem?		7.	Máte dostatek materiálů, které můžete dětem pro práci nabídnout?
a	denně		a	Ano
b	2-3x týdně		b	Ne
c	1x týdně a méně		c	Nevím, nemohu posoudit

8. S jakým materiálem pracují děti nejčastěji? V každém řádku zakroužkujte některý z bodů 0- 5; 0 = nepracují, 5 = pracují nejčastěji	
0 1 2 3 4 5	Papír -papírové čtvrtky, krabičky, karton,
0 1 2 3 4 5	Dřevo- špalíčky, špejle, párátko
0 1 2 3 4 5	Textil- kousky látek, nitě, vlna,
0 1 2 3 4	Přírodniny-větvičky,žaludy,kaštany,listí,sušené květy,šišky,kůra,kameny
0 1 2 3 4 5	Plast –obaly,fólie,polystyren
0 1 2 3 4 5	Kov-drátky, alobal

9.	Jak získáváte přírodní materiál?
a	kupujeme
b	vlastním sběrem
c	jiným způsobem

10.	Které z přírodních materiálů nejvíce využíváte – uveďte 3
1	.....
2	.....
3	.....

11	Ve kterém ročním období pracujete s přírodním materiálem? (můžete vybrat několik nabízených možností současně)		
a	Na jaře	d	V zimě
b	V létě		
c	Na podzim		

12. Které pracovní úkony děti vykonávají nejčastěji? V každém řádku zakroužkuje některý z bodů 0-5, 0 = nekonají, 5 = konají nejčastěji			
0 1 2 3 4 5	stříhání	0 1 2 3 4 5	navlékání
0 1 2 3 4 5	lepení	0 1 2 3 4 5	trhání
0 1 2 3 4 5	skládání	0 1 2 3 4 5	ohýbání
0 1 2 3 4 5	šití	0 1 2 3 4 5	řezání
0 1 2 3 4 5	přítloukání	0 1 2 3 4 5	.....
0 1 2 3 4 5	krájení	0 1 2 3 4 5	.....
0 1 2 3 4 5	pilování	0 1 2 3 4 5	.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Renata Franková
Katedra:	Technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	RNDr. Miroslav Janu, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Využití drobného technického a přírodního materiálu v mateřské škole
Název v angličtině:	The use of small-sized technical and natural material within a kindergarten
Anotace práce:	Předložená bakalářská práce je zaměřená na využívání různorodého drobného a přírodního materiálu v mateřské škole. Zabývala jsem se vybavením pomůckami a materiálem přírodním, jeho získáváním a uchováváním a také materiálem drobným technickým. Součástí bakalářské práce jsou praktické ukázky a možnosti činností s dětmi předškolního věku.
Klíčová slova:	přírodní materiál, drobný materiál, pracovní činnosti, vybavení mateřské školy, příprava materiálu, metody práce, bezpečnost při práci,
Anotace v angličtině:	The bachelor work here presented deals with the use of heterogeneous small-sized and natural material within a kindergarten. I was concerned with the equipment of the tools and natural material, its obtaining and storage, and also with small-sized technical material Practical examples and varieties of activities with pre-school children are part of this bachelor work, too.
Klíčová slova v angličtině:	natural material, small-sized material, working activity, equipment of a kindergarten, material preparation, methods of work, working safety.
Přílohy vázané v práci:	1. Centrum aktivity „Dílna“ 2. Kolíkový stávek a výroba koberečku 3. Fotografie z vyrábění a skládání z plastů 4. Fotografie stavebnic nejvíce využívaných v MŠ Uhelná 5. Fotografie výrobků z přírodnin 6. a 7. Fotografie z akcí s rodiči a přípravy pohoštění 8. Dotazník
Rozsah práce:	69
Jazyk práce:	čeština